

MITTARITHEVOSTEN HYVINVOINNIN ARVIOINTIIN

lomakkeet

Pääkategoria:	1. Hyvä ravitseminen
Kategorian indeksit:	1. Ei pitkittynyttä nälkää
	2. Ei pitkittynyttä janoa
Indeksien mittarit:	a) Kuntoluokka
	b) Karkearehun jakotiheys
	c) Karkearehun ja väkirehun jakotapa
	d) Veden saatavuus
Otantaperusteiset mittarit:	Kuntoluokka
Mittarityypit	
Eläimestä katsottava:	Kuntoluokka
Resurssin tarkistus:	Vedensaanti
Toimitapamittari:	<ul style="list-style-type: none">• Karkearehun jakotiheys• Karkearehun ja väkirehun jakotapa
Lomakkeet:	A, B ja E

Pääkategoria:	2. Hyvät pito-olosuhteet
Kategorian indeksit:	1. Omaehtoisen liikkumisen mahdollisuudet
	2. Makuumukavuus
	3. Lämpömukavuus
Indeksien mittarit:	a) Yksilökarsina-aika
	b) Aikabudjetti ulkoilussa
	c) Ulkoilualueen ominaisuudet
	d) Makuualueen pehmeys ja kuivuus
	e) Lämmönsäätelyn haasteet
	f) Säänsuoja
Otantaperusteiset mittarit:	Makuumukavuus
Mittarityypit	
Eläimestä katsottava:	<ul style="list-style-type: none">• Lämmönsäätelyn haasteet• Aikabudjetti ulkoilussa• Eläinten puhtaus
Resurssin tarkistus:	<ul style="list-style-type: none">• Makuumukavuus• Säänsuoja• Ulkoilualueen ominaisuudet
Toimitapamittari:	Yksilökarsina-aika
Lomakkeet:	A, B, C3 ja E

Pääkategoria:	3. Hyvä terveys
Kategorian indeksit:	1. Ei vaurioita (a-d)
	2. Ei sairauksia (e-i)
	3. Ei käytöstä aiheutuvaa kipua (j-m)
	4. Ei muuta kipua (n)
Indeksien mittarit:	a) Ihovauriot
	b) Turvotukset
	c) Kaviovauriot/Ylikasvaneet kaviot
	d) Harjan ja hännän hankausjäljet
	e) Silmä- ja sierainvuodot
	f) Epäpuhdas liike
	g) Ripuli
	h) Ähkytapaukset
	i) Yskiminen
	j) Suuvauriot
	k) Selän aristus
	l) Lyötymät
	m) Varustamiskäyttäytyminen
	n) Kipuilmie
Otantaperusteiset mittarit:	Kaikki mittarit a-n, pois lukien h) ähkytapaukset
Mittarityypit	
Eläimestä katsottava:	Kaikki mittarit a-n, pois lukien h) ähkytapaukset
Resurssin tarkistus:	
Toimitapamittari:	h) ähkytapaukset
Lomakkeet:	A, E, F ja G

Pääkategoria:	4. Normaali käyttäytyminen
Kategorian indeksit:	1. Sosiaalinen käyttäytyminen
	2. Lajityypillisen käyttäytymisen mahdollisuudet
	3. Ihmis-eläinsuhde
	4. Positiivinen tunnetila
Indeksien mittarit:	a) Mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen
	b) Sosiaalisen kanssakäymisen laatu
	c) Laidunnusmahdollisuudet
	d) Stereotyytiat
	e) Turhautumiskäyttäytyminen
	f) Lähestymistestit VAA ja FAA
	g) 5D-mallin soveltaminen
Otantaperusteiset mittarit:	Lähestymistestit
Mittarityypit	
Eläimestä katsottava:	b) Sosiaalisen kanssakäymisen laatu d) Stereotyytiat e) Turhautumiskäyttäytymiset f) Lähestymistestit
Resurssin tarkistus:	a) Mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen c) Laidunnusmahdollisuudet (kesäaikaan)
Toimitapamittari:	c) Laidunnusmahdollisuudet (laidunkauden ulkopuolella)
Lomakkeet:	B, C ja D

A1 LOMAKE Tunnistetiedot	
Auditoijan nimi	
Päivämäärä	
Tallin nimi/tunniste	
Yli 2-vuotiaiden hevosten lukumäärä käynnin ajankohtana (ikä katsotaan syntymävuodesta)	
Tallin toiminta/hevosten pääasiallinen käyttötapa	

A2 LOMAKE Tallin käytänteet					
Ulkoilu-aika hevosta kohden vuorokaudessa*	tuntia	hevosten lkm, joita toimitapa koskee			
Pisin yhtäjaksoinen yksilökarsinassa pitoaika vuorokaudessa*	tuntia	hevosten lkm, joita toimitapa koskee			
Karkearehun jakoajat (klo) normaalisti vuorokaudessa*	1. jako	2. jako	3. jako	4. jako	5. jako
tai tallilla on vapaa karkearehu (rastita):					
	Väkirehut jaetaan samalla hetkellä, tai enintään tunti karkearehun jaon jälkeen	Väkirehut jaetaan ennen karkearehua, tai yli tunti karkearehun jaon jälkeen	Hevosille ei jaeta väkirehujä/ Hevosilla on vapaa karkearehu		
Väkirehun jakotapa (rastita suurimpaa osaa hevosista koskeva vaihtoehto)					

*jos käytänteet vaihtelevat, käytetään joko toimitapaa, joka kattaa 50% hevosista, tai sellaisen puuttuessa, käytetään keskimääräistä toimitapaa

A3 LOMAKE Ähkytapaukset	
Montako eläinlääkärin hoitoa vaatinutta ähkytapausta tallilla on ollut edellisen 12kk aikana?	kpl

BI LOMAKE Veden saanti		
Tallilla on käytössä:	sisällä	ulkona
Hevosten lukumäärä, joilla automaattinen vedensaanti:		
Hevosten lukumäärä, joilla kantovesi:		
Hevosten lukumäärä, jotka ilman vettä arvioinnin aikana:		kpl
Ilman vettä olleet hevoset saivat vettä alle 4h sisällä?		kyllä/ei
Laumassa pidettävillä hevosilla on useampi kuin yksi vesipiste**		kyllä/ES*/ei (*ES=ei sovellu)
Automaattisen veden virtausnopeus*		l/min

* Virtaus mitataan vain turppapainikkeella varustetuista kupeista

** Lauma on yli 2 hevosta.

B2 LOMAKE Säensuoja		
Hevosten lukumäärä, joilla ulkona säensuoja		kpl
Ulkoilualan vikkeellisyys		
Hevosten lukumäärä, joiden ulkoiluala on virikkeellinen		kpl
Hevosten lukumäärä, joiden ulkoilualueella resurssit on jaettu eripuolille ulkoilualuetta		kpl
Laidunnus		
Kirjaa laidunnuspäivät vuodessa ja hevosten lukumäärä, joita laidunnuspäivät koskevat, jos ei kaikkia. (laidunpäivänä on väh. 6 h laidunnusta/vrk)		kpl
Jos tallilla on virikelaidunnusta, kirjaa hevosten lukumäärä, joilla virikelaidunnus on käytössä. (laidunnus kestää alle 6 h/vrk)		kpl

B3 LOMAKE Hevosilla havaittavat lämmönsäätelyhaasteet (tukkimiehen kirjanpito)	
Hevonen värisee	
Hevonen on hikinen	
Hevonen puuskuttaa	

B4 LOMAKE Karsinoiden/makuualan pehmeys ja kuivuus (rastita oikea vaihtoehto)							
	0	1	2		0	1	2
Karsina/ala 1				Karsina/ala 11			
Karsina/ala 2				Karsina/ala 12			
Karsina/ala 3				Karsina/ala 13			
Karsina/ala 4				Karsina/ala 14			
Karsina/ala 5				Karsina/ala 15			
Karsina/ala 6				Karsina/ala 16			
Karsina/ala 7				Karsina/ala 17			
Karsina/ala 8				Karsina/ala 18			
Karsina/ala 9				Karsina/ala 19			
Karsina/ala 10				Karsina/ala 20			

CI LOMAKE Sosiaalisen kanssakäymisen mahdollisuudet			
Skenaario	Skenaarion kuvaus		
3	Hevoset, jotka tarhaavat yksin ilman toisen hevosen kosketusmahdollisuutta		kpl
2	Hevoset, jotka tarhaavat yksin niin, että ne voivat koskea toista hevosta turvalla, tai kaulailla toisen hevosen kanssa, mutta silloin niillä on riski sähköiskulle.		kpl
1	Hevoset, jotka tarhaavat yksin niin, että ne voivat kaulailla toisen hevosen kanssa ilman sähköiskun riskiä		kpl
0	Hevosten lukumäärä, jotka tarhaavat vähintään yhden toisen hevosen kanssa		kpl
	Hevosten lukumäärä, joilla kosketusmahdollisuus toiseen hevoseen SISÄLLÄ		kpl

Lisäohje: Jos kohta 0 koskee yli puolta hevosista, seuraa myös sosiaalisen käyttäytymisen muotoja kohdassa C2. Muutoin seuraat vain muita, kuin sosiaalisia käyttäytymisiä kohdassa C2

C2 KÄYTTÄYTYMISMUODOT	C3 AIKABUDJETTI
<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalinen käyttäytyminen • Sosiaalisen ja turhautumiskäyttämisen seuranta, stereotypiat 	Aikabudjetti, ohje
Seuraa yhtä hevosryhmää 20 minuuttia, jos tallin hevoset ovat enintään kahdessa ryhmässä. Seurantajakso on kuitenkin aina vähintään 40 min (esim., jos kaikki hevoset samassa laumassa).	Seuratessasi hevosia aseta puhelimen hälytys soimaan 4 minuutin välein aloittaessasi. Aina puhelimen soidessa kirjaa alla olevaan lomakkeeseen mitä kukin hevonen tekee juuri sillä hetkellä esimerkiksi tukkimiehen kirjanpidolla tai ruksilla. Jokaiselle hevoselle pitäisi tulla vähintään 5 merkintää riippuen seuranta-ajastasi.

- Jos hevoset on jaettu usempaan tarhaan esim. pareitta, etkä kykene seuraamaan useampaa paria samanaikaisesti, seuraa jokaista paria esim. 2x10min ajan vaihtaen seurattavaa kohdetta välissä, kuitenkin enintään 80min.
- Voit seurata useampaa ryhmää kerralla, jos on näköyhteys ja eläinmäärä sen mahdollistavat. Lue tarvittaessa tarkemmat ohjeet koko protokollan kuvauksesta.
- Merkitse havaintosi tukkimiehen kirjanpidolla.
- Jos kahden eri käyttäytymisen välissä on taukoa 5 sekuntia tai enemmän, ne ovat erillisiä tapahtumia esim. kaksi positivistista kontaktia
- **Tulosta tarvittaessa useampi lomake**, jos ryhmiä on enemmän kuin kolme

Positiivinen käyttäytyminen			
1	Hevoset lepäävät fyysisessä kontaktissa, tai alle 20cm päässä toisistaan		
2	Hevoset rapsuttavat toisiaan positiivisella ilmeellä ja alle 70 rapsutusta per minuutti nopeudella. Rapsuttelu on molemminpuolista.		
Voimakas negatiivinen käyttäytyminen			
1	Hevonen ajaa toista hevosta korvat luimussa ravissa tai laukassa		
2	Nopea hyökkäys toista hevosta kohti korvat luimussa ja pää/niska ojennettuna horisontaalisesti		
3	Korvat luimussa, huulet vedettynä taa, hyökkäävä hevonen koskee toista hampaillaan		
4	Korvat luimussa, hevonen potkaiseen yhdellä tai kahdella tajalalla kohti toista hevosta osuen tai selvästi tarkoituksena osua		
5	Korvat luimussa hevonen kääntää takapänsä nopeasti kohti hevosta, nostaa yhtä tai molempia takajalkoja kohti toista hevosta ilman kontaktia		
6	Nopea liike yhdellä tai kahdella etujalalla kohti edessä olevaa toista hevosta osuen tai selvästi osumista tavoitellen		
Lievä negatiivinen lähestyminen			
1	Hevonen lähestyy toista korvat luimussa käynnissä niin, että lähestyttävänä oleva hevonen siirtyy kauemmaksi ylläpitäen, tai kasvattaen välimatkaa lähestyvään hevoseen		
2	Uhkaava hevonen ojentaa päänsä ja kaulansa kohti uhattavaa korvat luimussa lähestymättä		
3	Korvat luimussa katsoo tai kävelee kohti toista hevosta		
4	Korvat luimussa hevonen kääntää takapänsä kohti toista hevosta ja voi peruuttaa kohti		
Turhautumiskäyttämiseen luetaan:			
1	Maan kuopiminen muulloin kun makuulleminen yhteydessä		
2	Toistuva (yli 2kertaa/minuutti) haukotelu		
3	Pään viskominen tai heilauttelu toistuvasti, muuten kuin hyönteisten vuoksi (tai muu ilmiselvä syy, kuten osittain irronnut riimu)		
4	Tarhan sivun/uran ramppaaminen		
Stereotyyppisiin käyttäytymiseen luetaan:			
1	Impkaus (myös imppauspanta hevosella)	3	Puun purenta
2	Kutominen	4	Alahuulen läpsyttely

C2 LOMAKE Käyttäytymismuodot

	Seurannan kesto minuuteissa	Positiivinen kontakti	Lievä negatiivinen kontakti	Voimakas negatiivinen kontakti	Stereotypia	Turhautumiskäyttäytyminen	Yskiminen
Ryhmän 1 hevoset:							
jakso 1							
jakso 2							
jakso 3							
Ryhmän 2 hevoset:							
jakso 1							
jakso 2							
jakso 3							
Ryhmän 3 hevoset:							
jakso 1							
jakso 2							
jakso 3							

C3 LOMAKE Aikabudjetti

Hevonen (nimi/tunniste)	Kävelee	Liikkuu muutoin kuin kävelen (ravi, laukka, pukittaa, leikkii toisen hevosen kanssa jne.)	Syö paikallaan	Syö liikkuen (esim laidunnus)	Lepää maaten	Seisoo jännittyneesti jotain tarkkaillen	Seisoo muutoin (esim. lepäävä hevonen)	Jokin muu toiminta (piehtarointi, virtsaus...)	HAVAINTOKERTOJEN KOKONAISMÄÄRÄ

Seisoo muuten yhteensä

DI LOMAKE Lähestymistestit (rastita saamasi tulos otannan mukaiselle hevosläärälle)

Hevonen	VAA+	VAA-	FAA+	FAA p	FAA-	hevosen tunniste (halutessasi)
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

Hevonen	VAA+	VAA-	FAA+	FAA p	FAA-	hevosen tunniste (halutessasi)
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						

Hevonen	VAA+	VAA-	FAA+	FAA p	FAA-	hevosen tunniste (halutessasi)
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						

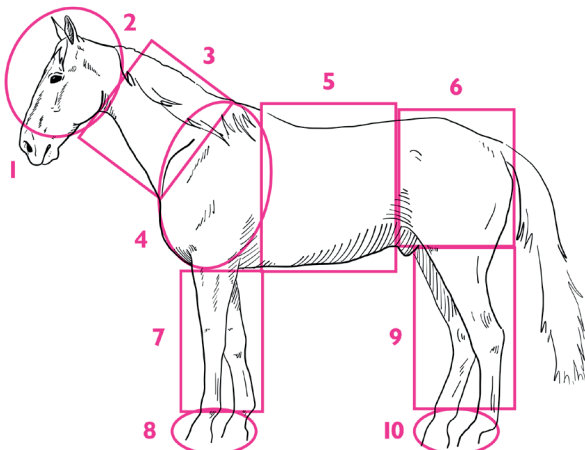
E LOMAKE Kliiniset havainnot (lomakevaihtoehto A)										
Hevosen nimi/tunnus										
Ei vaurioita										
Ihovauriot lievät (kirjaa esim. V 10)										
Ihovauriot vakavat										
Harjan/hännän hankausjälkiä										
Kavioauriot/ylikasvaneet kaviot										
Turvotus, viileä										
Turvotus, lämmin										
Ontuminen/epäpuhdas liike (selvät)										
Ei sairauksia										
Epänormaali sierainvuoro										
Epänormaali silmävuoto										
Yskiminen										
Ripuli										
Likaantuminen										
Ei pitkittynyttä nälkää										
Kuntoluokka (1-5)										
Ei käytöstä aiheutunutta kipua										
Lyöttymät varusteista										
Selän aristus										
Suututkimus										

Ohje Ihovauriot

O = oikea

V = vasen

Numero = kohta, missä vauriot sijaitsee

Ohje Suututkimus

Tee Tuomolan ohjeen mukaan

0 = ei vauriota

1 = lievä: pigmenttimuutos, vanha mustelma

2 = vakava: "aina kun näkyy punaista" tai tuore mustelma, keratinisaatio

na = ei voitu tutkia

E LOMAKE Kliiniset havainnot (lomakevaihtoehto B)					
Hevosen nimi/tunnus					
Kuntoluokka	1	2	3	4	5
Likaisuus	0	2			
Vauriot (esim. V3)	sijainti 1	sijainti 2	sijainti 3	sijainti 4	sijainti 5
Ihovauriot lievät					
Ihovauriot vakavat					
Turvotus, viileä					
Turvotus, lämmin					
Lyöttymä					
Kliiniset havainnot			Suututkimus		
Epänormaali sierainvuoro	0	2	0	1	2
Epänormaali silmävuoto	0	2	na	(not applicable/ei tutkittu)	
Yskiminen	0	2	muuta:		
Ripuli	0	2			
Likaantumisen	0	2			
Harjan/hännän hankausjälkiä	0	2			
Kavioauriot/ylikasvaneet kaviot	0	2			
Selän aristus	0	2			

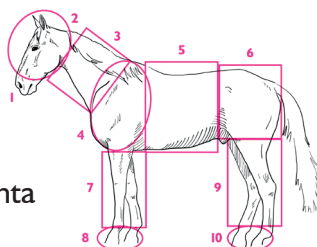
E LOMAKE Kliiniset havainnot (lomakevaihtoehto B)					
Hevosen nimi/tunnus					
Kuntoluokka	1	2	3	4	5
Likaisuus	0	2			
Vauriot (esim. V3)	sijainti 1	sijainti 2	sijainti 3	sijainti 4	sijainti 5
Ihovauriot lievät					
Ihovauriot vakavat					
Turvotus, viileä					
Turvotus, lämmin					
Lyöttymä					
Kliiniset havainnot			Suututkimus		
Epänormaali sierainvuoro	0	2	0	1	2
Epänormaali silmävuoto	0	2	na	(not applicable/ei tutkittu)	
Yskiminen	0	2	muuta:		
Ripuli	0	2			
Likaantumisen	0	2			
Harjan/hännän hankausjälkiä	0	2			
Kavioauriot/ylikasvaneet kaviot	0	2			
Selän aristus	0	2			

Ohje Ihovauriot

O = oikea

V = vasen

Numero = vaurion sijaintikohta

Ohje Suututkimus

Tee Tuomolan ohjeen mukaan

0 = ei vauriota

1 = lievä: pigmenttimuutos, vanha mustelma

2 = vakava: "aina kun näkyy punaista"

tai tuore mustelma, keratinisaatio

na = ei voitu tutkia

F LOMAKE Varustamiskäyttäytyminen

Hevosen nimi/tunnus

KÄYTTÄYTYMINEN VARUSTETTAESSA / KENGITETTÄESSÄ

Ohje: seuraa varustamistilannetta ja kirjaa x kun havaitset:

Luimii

Huiskii hännällä

Heilauttaa/heilauttelee päätään/
ravistelee toistuvasti päätään

Yrittää purra/puree

Kääntää päätä vatsaa kohden

Nostaa jalkaa potkaistakseen/potkii

Pureskelee kuolaimia vähintään kahdesti vähintään 5 sekuntia kuolainten laittamisen jälkeen

Haukottelee useammin kuin kerran

Steppaa (vähintään 3 perättäistä askelta)

Puree karsinarakenteita (esim. liuttaa hampaita kaltereihin tai puree ketjuja/narua)

Kuopii

Apaattinen tila

Havainnot yhteensä

G LOMAKE Kipuilm

Ohje: Kirjoita otannan mukaiselle hevosmäärälle kohtiin a-f arvo 0, 1 tai 2.

Hevosen nimi/tunnus	a) korvat	b) silmien siristys/silmien avonaisuus	c) silmän yläkulma	d) purentalihakset	e) suu ja leuka	f) sieraimet ja turvanmuoto	Yhteispisteet

Jokainen kasvonpiirre saa pisteitä 0-2

- (a) korvat jännittyneesti taaksepäin
- (b) silmän ympäryksen jännitys
- (c) silmän yläkulman jännitys
- (d) purentalihasten selkeä jännitys
- (e) jännittynyt suu ja korostunut alaleuka
- (f) jännittyneet sieraimet ja litistynyt turvanmuoto

Pisteet lasketaan yhteen

0-3 matala

4-7 kohtalainen

7 - korkea